

3. До 125-річчя від Дня народження Сави Христофоровича Чавдарова. Сайт Педагогічного музею України НАПН України Режим доступу: <http://pmu.in.ua/virtual-exhibitions/chavdarov/>
4. Піхорович В. Д. Філософські та соціально-педагогічні погляди С. Х. Чавдарова: наук. часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7 : Релігієзнавство. Культурологія. Філософія, Вип. 40. 2019. С. 155–163.
5. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект : навч.-наук. вид. / Н. Г. Протасова, В. І. Луговий, Ю. О. Молчанова та ін. ; за заг. ред. Н. Г. Протасової. — К. ; Львів : НАДУ, 2012. — 456 с.

Міхно Олександр Петрович,

*кандидат педагогічних наук,
директор Педагогічного музею України,
старший науковий співробітник
Державної науково-педагогічної
бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського*

КОНЦЕПЦІЇ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ 1991–2017 РОКІВ: КОНТРОВЕРЗИ ПОСТУПУ

Науковці відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України у межах наукової теми «Педагогічна наука та освіта в особах, документах, бібліографії» (2020–2022, керівник наукового дослідження — Л. Березівська) працюють над документами з історії модернізації змісту загальної середньої освіти незалежної України (1991–2017). Серед основних завдань дослідження: упорядкування текстів документів на основі розроблених критеріїв задля цілісного представлення процесу модернізації змісту загальної середньої освіти в незалежній Україні; здійснення джерелознавчого синтезу документів як історико-педагогічних джерел з окресленої проблеми для збагачення джерельної бази педагогічних й історико-педагогічних досліджень щодо еволюції змісту загальної середньої освіти незалежної України, її актуалізації з метою прогнозування проблематики досліджень із питань змістового наповнення освітнього процесу. Кінцевим результатом науково-дослідної роботи стане публікація у 2022 році

хрестоматії «Антологія текстів з реформування змісту загальної середньої освіти в Україні (1991–2017)».

Однією зі структурних частин зазначеної антології стане підрозділ «Мови і літератури», в якому передбачено публікацію текстів шести концепцій. Подаємо їх перелік у хронологічному порядку із зазначенням авторів та року створення:

- «Концепція літературної освіти. Єдність національної гуманітарної освіти в поліетнічних умовах України» [6]. Її проєкт розробили у 1992–1993 рр. наукові співробітники Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України А. Кравченко та В. Звизняцьковський.

- «Концепція вивчення мов національних меншин у загальноосвітніх школах України», розроблена лабораторією російської мови та мов етнічних меншин Інституту педагогіки НАПН України у 1997 році [4].

- «Концепція літературної освіти». Її у 2004 році підготувала група вчених лабораторії літературної освіти Інституту педагогіки НАПН України: Н. Волошина, Л. Сімакова, А. Фасоля, З. Шевченко [2].

- «Концепція навчання іноземних мов у середній загальноосвітній 12-річній школі» підготовлена у 2004 році науковими співробітниками лабораторії навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України (В. Редько, Н. Басай, О. Тімченко, І. Маленьких) [8].

- «Концепція навчання другої іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах» розроблена науковцями лабораторії навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України у 2005 році. (В. Редько, Н. Басай) [9].

- «Концепція літературної освіти» (2011) [5]. Що стосується «авторської групи», яка працювала над Концепцією, то різні джерела відносять до неї доктора філологічних наук О. Ніколенко (Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка), доктора педагогічних наук Л. Мірошниченко (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова), доктора філологічних наук М. Сулиму (Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України), доктора філологічних наук Л. Кавун (Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького) та головного спеціаліста Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки (МОН) України К. Таранік-Ткачук [11].

Цю концепцію було затверджено Наказом МОН України у січні 2011 р. після бурхливого громадського обговорення. Наголосимо, що проти концепції виступили відомі експерти-філологи: 10 лютого

2011 року відбувся круглий стіл «Небезпеки нової концепції літературної освіти» у Національному університеті «Києво-Могилянська академія», за результатами якого було ухвалено відповідний документ [7]. Зрештою, Наказ про затвердження концепції втратив чинність відповідно до Наказу МОН України №458 від 16 квітня 2014 року «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 26.01.2011 № 58».

У додатковому списку літератури буде подано ще кілька концепцій мовної і літературної освіти, розроблених у 1990-х роках: «Концепція літературної освіти» 1994 р. (автори Н. Волошина, Є. Пасічник, Н. Скрипченко, П. Хропко) [1], «Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови» 1995 р. (автори С. Єрмоленко, Л. Мацько) [3], «Концепція навчання іноземної мови» 1996 р. (автор С. Роман) [10].

Таким чином, перераховані вище концепції свідчать, що за роки незалежності Україна на концептуальному рівні зробила значні кроки в реформуванні змісту мовно-літературної освіти. Однак розмаїття зазначених концепцій, а також те, що більшість з них так і залишилися проектами й не були практично впроваджені, дає підстави для висновку, що розробка нової концепції мовно-літературної освіти на загальнодержавному рівні залишається актуальним завданням вітчизняної педагогічної науки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошина Н., Пасічник Є., Скрипченко Н., Хропко П. Концепція літературної освіти. *Початкова школа*. 1994. № 3. С. 48–56.
2. Волошина Н., Сімакова Л., Фасоля А., Шевченко З. Концепція літературної освіти. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2004. № 5. С. 56–57.
3. Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови. *Початкова школа*. 1995. № 1. С. 33–37.
4. Концепція вивчення мов національних меншин у загальноосвітніх школах України. *Освіта України*. 1997. 21 лют. (№ 9). С. 8–9.
5. Концепція літературної освіти (2011). *Наказ Міністерства освіти і науки України від 26 січня 2011 року №58*. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0058736-11#top> (дата звернення: 27.05.2021).
6. Кравченко А., Звиняцьковський В. Концепція літературної освіти в поліетнічних умовах України. Проект. *Інформаційний збірник Міністерства освіти України*. 1992. №24. С. 24–29; 1993. №2. С. 2–8.

7. Літакцент. *Небезпеки нової концепції літературної освіти*. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://litakcent.com/2011/02/11/nebezpeky-novoji-koncepciji-literaturnoji-osvity/>. (дата звернення: 27.05.2021).
8. Редько В., Басай Н., Тімченко О., Маленьких І. Концепція навчання іноземних мов у середній загальноосвітній 12-річній школі. *English*. 2004. № 6. С. 3–8.
9. Редько В., Басай Н. Концепція навчання другої іноземної мови в загально-освітніх навчальних закладах. Іноземні мови в навчальних закладах. 2005. № 2. С. 24–31.
10. Роман С. Концепція навчання іноземної мови. *Початкова школа*. 1996. № 2. С. 16–18.
11. Щербаченко Т. Детектив як жанр діловодства: загадкова міністерська історія з Концепцією літературної освіти. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://bukvoid.com.ua/events/culture/2011/04/05/112929.html> (дата звернення: 27.05.2021).

Супрун Микола Олексійович,

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри психокорекційної педагогіки
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова*

АКАДЕМІК В. М. СИНЬОВ

ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИК ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ДЕФЕКТОЛОГІЇ

Соціально-політичні зміни, започатковані в нашій державі у середині 80-х років минулого ст. стали поштовхом для пошуку новаторських конструктивних ідей в різних сферах людської діяльності. Пенітенціарна система держави теж не стала винятком, оскільки в ній сфокусовані найгостріші питання людського буття в соціумі. Стосункам працівників пенітенціарних установ та засуджених присвячено багато досить ґрунтовних досліджень, але вперше науково довів доцільність гуманізації їх співпраці академік Віктор Миколайович Синьов [1].

Наукові здобутки вченого вже багато років є предметом пізнання дослідниками різних галузей історії людинознавства. Особливої уваги пошуковці приділяють пізнанню сутності педагогіки співпраці, оскільки сьогодення вимагає переосмислення сучасної пенітенціарної теорії та практики [2, с. 136]. Завдання